

**Nr 322.**

Godkänd av första kammaren den 2 juni 1944.

Godkänd av andra kammaren den 2 juni 1944.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret.*

(Statsutskottets utlåtande nr 134.)

Till Konungen.

**I. Försvarsväsendets fastighetsfond.****A. Kapitalinvesteringar, som skola bestridas med de i 1944 års statsverksproposition upptagna kvotanslagen.**

**1:o) Vissa byggnadsföretag m. m.** I propositionen nr 175 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944 (s. 3—181), föreslagit riksdagen medgiva, att i statsrådsprotokollet angivna byggnadsföretag m. m. må komma till utförande med anlåtande av de i årets statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2) under försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1944/45 äskade investeringsanslagen till Vissa byggnadsarbeten m. m., i den mån kostnaderna icke kunna bestridas från av riksdagen tidigare anvisade anslag till inom försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m.

I förevarande proposition nr 175 ha anmälts förslag beträffande vissa byggnadsföretag och markförvärv för försvaret, vilka vid tidpunkten för statsverkspropositionens framläggande ännu icke voro i det utredda skick, att de då kunde föreläggas riksdagen. Riksdagen, som i annat sammanhang (skr. nr 153) meddelat beslut i anledning av propositionen i vad avser förslag rörande expeditionsbyggnad för militära staber i Karlstad, behandlar under förevarande punkt de övriga kapitalinvesteringar, som skola bestridas med de i 1944 års statsverksproposition för budgetåret 1944/45 äskade och av riksdagen sedermera under försvarsväsendets fastighetsfond till vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade investeringsanslagen (kvotanslagen).

Under arméförvaltningens delfond har anmälts medelsbehov bland annat för förläggning av *infanteriets och kavalleriets officersaspirantskola*. Departementschefen har därvid förordat, att den för infanteriets och kavalleriets officersaspiranter gemensamma skolan, som nu är provisoriskt förlagd

å Karlberg, skall förläggas till Järvafältet å egendomen Rådan, vilken föreslås skola förvärfvas för ändamålet. Kostnaderna för en dylik förläggning hava av departementschefen beräknats till sammanlagt 3 460 000 kronor, därav 2 550 000 kronor avse byggnadsarbeten enligt prisläget den 1 juli 1941 samt 910 000 kronor förvärfv av egendomen Rådan och därmed sammanhängande kostnader. I anslutning härtill har departementschefen förordat, att de å Karlberg ledigblivna utrymmena i första hand utnyttjas för förläggning av *gymnastik- och idrottsskolan*, som för närvarande är provisoriskt förlagd till signalregementets förutvarande kasern å Marieberg. Departementschefen har för de med skolans förläggning till Karlberg förenade ofrånkomliga utgifterna för byggnadsarbeten beräknat 40 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

Riksdagen anser i likhet med departementschefen, att det nuvarande provisoriet med förläggning till Karlbergs slott av såväl krigsskolan som officersaspirantskolan ur olika synpunkter — särskilt med hänsyn till trångboddheten och därmed sammanhängande svårighet att ordna en ändamålsenlig utbildningsverksamhet — måste betraktas såsom otillfredsställande. Det synes riksdagen ofrånkomligt, att åtgärder vidtagas för att detta provisorium skall kunna avvecklas. Enligt riksdagens förmenande är det knappast möjligt, att en förläggning av skolan skall kunna anordnas genom ianspråktagande av utrymmen inom något befintligt armétruppförband. Riksdagen finner sålunda, att frågan endast kan lösas genom anordnande av ett nytt etablissemang för skolan. Av departementschefen anförda skäl för en förläggning till Järvafältet å egendomen Rådan finner riksdagen bärande. Riksdagen godkänner sålunda det framlagda förslaget till förläggningsordnande. De gjorda kostnadsberäkningarna ha icke givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen anser sig dock i detta sammanhang böra understryka departementschefens uttalande rörande angelägenheten av att en för statsverket mer tillfredsställande lösning ernås beträffande frågan om ersättning till arrendatorn av egendomen Rådan för förtidigt upphörande av arrendekontraktet.

Jämväl förslaget att till Karlberg förlägga gymnastik- och idrottsskolan finner sig riksdagen böra godkänna. Denna skola tarvar betydligt mindre utrymme än officersaspirantskolan, varför de olägenheter, som äro förenade med det nuvarande provisoriet vid Karlberg, vid en sådan lösning icke komma att kvarstå. De militära myndigheterna hava i anslutning till förslaget om förläggande till Karlberg av gymnastik- och idrottsskolan ansett vissa byggnadsarbeten erforderliga, nämligen uppförande av ett badhus med simhall samt fäktsal till en kostnad av 300 000 kronor ävensom utförande av vissa sanitära och andra standardförbättringar till en kostnad av 241 500 kronor. Departementschefen, som för de med skolans förläggning ofrånkomliga utgifterna för byggnadsarbeten beräknat ett belopp av 40 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, har emellertid med hänsyn till föreliggande svårigheter att anskaffa material icke för närvarande kunnat förorda anvisande av medel för ifrågasatta förbättringsarbeten och har heller icke ansett sig nu kunna tillstyrka uppförande av badhuset. Riksdagen finner sig icke kunna

underlåta att framhålla, att de sanitära förhållandena i vissa hänseenden måste betraktas såsom i hög grad otillfredsställande. Det är därför enligt riksdagens mening önskvärt, att i vart fall frågan om avhjälpande av de sanitära missförhållandena så snart som möjligt upptages till omprövning. Vad angår avsaknaden av badanläggning av tillräckliga dimensioner — nu finnes endast en mindre bastuanläggning — måste detta givetvis redan under nuvarande förlägningsförhållanden inge betänkligheter. Att behovet av en tillfredsställande badanläggning blir än större sedan gymnastik- och idrottsskolan förlagts till Karlberg är uppenbart. Riksdagen förutsätter, att denna fråga göres till föremål för ytterligare överväganden.

Riksdagen har icke något att erinra mot att frågan om anordnande av *personalbostäder vid garnisonssjukhusen i Boden och Skövde* löses efter i huvudsak de riktlinjer, som av departementschefen uppdragits. Riksdagen vill emellertid i likhet med vissa personalsammanslutningar giva uttryck åt den uppfattningen, att rumsstorleken för sköterskor och sjukhusbiträden är väl knappt tilltagen. Departementschefen har i fråga om sjukhusbiträdena framhållit, att frågan om den lämpligaste rumsstorleken borde bli föremål för ytterligare övervägande. Riksdagen finner för sin del lämpligt, att dylikt övervägande jämväl sker beträffande frågan om rumsstorleken för sköterskorna.

Förslag har framlagts om anlitande av vederbörligt för byggnadsarbeten m. m. anvisat anslag intill ett belopp av 1 486 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 för nybyggnad av sjukhus vid Norrlands trängkår samt Karlsborgs och Östgöta luftvärnsregementen ävensom för om- och tillbyggnad av sjukhus vid Livgrenadjärregementet, Värmlands regemente och Dalregementet. Riksdagen, som kunnat konstatera att truppförbandssjukhusen i många fall bland annat till följd av bristande underhåll icke äro tidsenliga, får med godkännande av det nu framlagda förslaget jämväl framhålla vikten av att erforderliga istandsättningsarbeten i möjligaste mån komma till utförande så fort ske kan.

Under marinförvaltningens delfond har departementschefen i fråga om *brännoljecisterner för flottan* förordat, att riksdagens bemyndigande utverkades för Kungl. Maj:t att inom en kostnadsram av 625 000 kronor besluta om det närmare utformandet av de anläggningar, för vilka 1942 och 1943 års riksdagar beräknat nyssnämnda belopp. Riksdagen lämnar det begärda bemyndigandet, men förutsätter därvid att beslut om utförande av ifrågavarande anläggningar på annat sätt än som ursprungligen avsetts fattas endast därest detta anses ofrånkomligt och i det fall att riksdagens hörande skulle innebära för försvarsberedskapen menlig tidsspillan.

Det framlagda förslaget om *utnyttjande av egendomen Berga* vid Hårsfjärden, för vars förvärv 1943 års riksdag anvisat medel, genom förläggning dit av marinens underofficersskola ävensom Stockholms örlogsstations värnpliktskola, finner riksdagen lämpligt och godkänner förty detsamma. Riksdagen, som med tillfredsställelse konstaterat att förslaget kunnat så utformas, att egendomens slottsbyggnad kan användas utan att ombyggnadsarbeten behöva vidtagas å densamma, vill understryka departementschefens uttalande, att bygg-

nadsprogrammet så genomföres, att kostnaderna för detsamma i görligaste mån begränsas och i vart fall hållas inom ett maximibelopp av 5 000 000 kronor. Riksdagen har bemärkt, att förslaget kommer att möjliggöra ett önskat frigörande av Liljevalchs konsthall.

Under sistnämnda delfond ha medel äskats för vissa byggnadsarbeten inom Syd kustens marindistrikt, avseende *flottans sjömansskola*. Därvid har departementschefen — under hänvisning till att vid anmälan av propositionen 1944:185 förordats inrättande av en till flottans sjömansskola anknuten verkstadsskola, för vilken vissa lokaler skulle beredas inom den s. k. bastionen Aurora — i förevarande sammanhang anmält medelsbehov för iordningställande av dessa lokaler eller för smedja och svetsningsverkstad ävensom för elektrisk verkstad till en kostnad av 74 000 kronor. Riksdagen har i anledning av nyssnämnda proposition beslutat, att förnyad utredning skall verkställas rörande lämpligaste sättet att tillgodose lokalbehovet för en till Karlskrona förlagd verkstadsskola. Vid sådant förhållande finner riksdagen, att med utförande av här avsedda byggnadsarbeten tills vidare bör anstå.

Departementschefen har vidare — under framhållande att mellan stadskasernen och marinens sjukhus leder en för allmän trafik upplåten väg fram till amiralitetskyrkan samt att, då enligt den nuvarande planläggningen såväl kasernen som sjukhusbyggnaden skall utnyttjas av flottans sjömansskola, en tunnelförbindelse av praktiska skäl redan nu borde komma till utförande mellan de båda etablissemanten — förordat medelsanvisning för ändamålet till ett belopp av 52 000 kronor. Riksdagen måste emellertid för sin del ifrågasätta, huruvida icke möjlighet skall kunna föreligga att ordna tillfredsställande förbindelser mellan de båda etablissemanten även utan den föreslagna tunneln. Därest det huvudsakliga skälet för tunnelförbindelsen skulle vara att ur disciplinär synpunkt möjliggöra, att sjömansskolan skall kunna helt avgränsas såsom ett inhägnat område, synes det riksdagen som om den relativt kostnadsdragande tunnelförbindelsen icke är sakligt motiverad. Riksdagen förmenar nämligen, att en dylik isolering icke skall vara nödvändig för att upprätthålla disciplinen inom skolan och att den i vart fall icke är önskvärd ur synpunkten att eftersträva en till viss grad på förtroende byggd disciplinär handledning av de unga eleverna. Riksdagen vill i detta sammanhang icke underlåta framhålla, att de erfarenheter, som vunnos från verksamheten vid den numera nedlagda skeppsgosseskolan, torde kunna sägas giva stöd åt den nu av riksdagen hävdade uppfattningen. Riksdagen har sålunda icke funnit övertygande skäl vara förebragta till stöd för den föreslagna förbindelsen och har fördenskull beslutat, att byggnadsföretaget icke skall komma till utförande.

Övriga under förevarande avsnitt framlagda förslag och vad departementschefen i anslutning till dem anfört och förordat ha icke givit riksdagen anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts och under erinran, att riksdagen redan medgivit, att förenämnda expeditionsbyggnad för militära staber i Karlstad må komma till utförande, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, medgivit, att i stats-

rådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944 angivna byggnadsföretag m. m. må, med den begränsning riksdagen ovan angivit, komma till utförande med anlåtande av de i årets statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2) under försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1944/45 äskade och av riksdagen numera anvisade investeringsanslagen till Vissa byggnadsarbeten m. m., i den mån kostnaderna icke kunna bestridas från av riksdagen tidigare anvisade anslag till inom försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m.

## **B. Kapitalinvesteringar för markförvärv.**

### *Arméförvaltningens delfond.*

**2:o) Vissa markförvärv för armén.** Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (s. 181—187), dels medgivit, att såsom likvid för förvärv från Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag av vissa fastigheter i Marma om sammanlagt 67,15 hektar må lämnas — förutom kontant 19 300 kronor — vissa under domänverkets förvaltning stående fastigheter, omfattande en areal av tillhopa 118,45 hektar och saluvärderade till 51 500 kronor, dels ock till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 860 000 kronor.

**3:o) Mark för Skånska pansarregementet m. m.** I förevarande proposition nr 175 har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen (s. 188—202) att till Mark för Skånska pansarregementet m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att Skånska pansarregementets övningsfält skall förläggas till ett område huvudsakligen beläget inom Brönneå socken, benämnt Hovdalafältet. Kostnaderna för förvärv av erforderligt område hava uppskattats till 1 475 000 kronor, d. v. s. 225 000 kronor mer än vid övningsfältets förläggande till Hörjafältet. Riksdagen finner av departementschefen anförda skäl för alternativet Hovdalafältet bärande och har förty beslutat anvisa det äskade anslaget.

Vad departementschefen anført i förlägningsfrågan har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till *Mark för Skånska pansarregementet m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 225 000 kronor.

## **C. Andra kapitalinvesteringar.**

### *Arméförvaltningens delfond.*

**4:o) Vissa kostnader för anslutning av avloppssystemet vid Upplands regemente till Uppsala stads reningsverk.** Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag (s. 202 och 203), får anmäla, att riksdagen

till *Vissa kostnader för anslutning av avloppssystemet vid Upplands regemente till Uppsala stads reningsverk* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 119 000 kronor.

### ***Marinförvaltningens delfond.***

**5:o) Ytterligare medel för ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund.** I propositionen nr 175 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (s. 203—206) att till Ytterligare medel för ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av medel för ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund enligt ett annat system än det, för vars realiserande 1941 års riksdag anvisat medel, men vilket befunnits icke kunna tillfredsställande lösa vattenproblemet. Med hänsyn till vikten av att vattenbehovet i Fårösund så snart som möjligt blir tillgodosett, har riksdagen funnit sig böra godkänna förslaget. Vad departementschefen anfört i fråga om kostnadernas gäldande utom den för femårsperioden fastställda kostnadsramen har icke givit riksdagen anledning till erinran. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till *Ytterligare medel för ordnande av vattenförsörjningen i Fårösund* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

### ***Flygförvaltningens delfond.***

**6:o) Bombfällningsplats för Kalmar flygflottilj.** Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (s. 207 och 208), medgivit, att av riksdagen anvisade medel för flygvapnets övningsplats å Öland må användas på sätt i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944 angivits.

## **II. Försvarets bostadsanskaffningsfond.**

**7:o) Inrättande av en försvarets bostadsanskaffningsfond.** I förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (s. 209—229) att dels besluta, att de fastigheter, som förvaltas av försvarets bostadsanskaffningsnämnd, skola från och med den 30 juni 1944 upptagas till redovisning å en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, betecknad försvarets bostadsanskaffningsfond, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av föredragande departementschefen till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet anförts meddela närmare föreskrifter rörande försvarets bostadsanskaffningsfond och om gäldande av å tiden före den 1 juli 1944 belöpande kostnader för underhåll av till fonden hänförliga fastigheter m. m., att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen anförts medgiva försäljning eller upplåtelse med tomrätt och i samband därmed belåning av de fastigheter, som förvandlas av försvarets bostadsanskaffningsnämnd, samt att medgiva, att tertiärlån av statens

byggnadslånebyrå må utlämnas jämväl för av förswarets bostadsanskaffningsnämnd förvaltade fastigheter, som försäljas först sedan de färdigställts.

I skrivelse den 28 juni 1943, nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 287, angående uppförande av bostäder för förswarets personal m. m. uttalade riksdagen, att det måhända kunde finnas lämpligt att i syfte att vinna en klarare överblick över förswarets bostadsbestånd och avkastningen därav överföra de av förswarets bostadsanskaffningsnämnd förvaltade byggnaderna till en särskild delfond av försvarsväsendets fastighetsfond. Efter verkställd utredning genom därav berörda myndigheter har nu förslag framlagts om inrättande av en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, förswarets bostadsanskaffningsfond, som tills vidare bör förvaltas av bostadsanskaffningsnämnden och av förswarets civilförvaltning redovisas mot rikshuvudboken. Riksdagen har funnit förslaget ändamålsenligt och ägnat att skapa större överskådlighet i fråga om förswarets bostadsbestånd och har förty beslutat, att fonden inrättas från och med den 30 juni 1944. Vad departementschefen i fråga om principerna för redovisningen av fastigheter å fonden och beträffande övriga med fondens inrättande sammanhängande frågor anfört har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad härefter angår frågan om rätt för Kungl. Majt att medgiva försäljning eller upplåtelse med tomträtt ävensom belåning av de fastigheter, som förvaltas av bostadsanskaffningsnämnden, har riksdagen beslutat lämna Kungl. Maj:t de begärda bemyndigandena. Riksdagen förutsätter emellertid, att bemyndigandet att försälja eller upplåta tomträtt liksom motsvarande bemyndigande avseende försäljning m. m. av kronan tillhörig egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde uppgår till högst 25 000 kronor, skall gälla allenast för budgetåret 1944/45.

Vad departementschefen i övrigt anfört i förevarande sammanhang har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen dels beslutat, att de fastigheter, som förvaltas av förswarets bostadsanskaffningsnämnd, skola från och med den 30 juni 1944 upptagas till redovisning å en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, betecknad förswarets bostadsanskaffningsfond, dels ock bemyndigat Kungl. Maj:t

att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944 anförts meddela närmare föreskrifter rörande förswarets bostadsanskaffningsfond och om gäldande av å tiden före den 1 juli 1944 belöpande kostnader för underhåll av till fonden hänförliga fastigheter m. m.;

att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll anförts medgiva försäljning eller upplåtelse med tomträtt och i samband därmed belåning av de fastigheter, som förvaltas av förswarets bostadsanskaffningsnämnd; samt

att medgiva, att tertiärlån av statens byggnadslånebyrå må utlämnas jämväl för av förswarets bostadsanskaffningsnämnd förvaltade fastigheter, som försäljas först sedan de färdigställts.

**8:o) Anordnande av bostäder.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (s. 229—241) att till Anordnande av bostäder å kapitalbudgeten under försvarets bostadsanskaffningsfond för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen vid anmälan av förevarande anslagsäskande anfört, får anmäla, att riksdagen till *Anordnande av bostäder* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

### III. Försvarets fabriksfond.

**9:o) Omläggning av avloppsnätet i Karlsborg.** Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (s. 241 och 242), till *Omläggning av avloppsnätet i Karlsborg* för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 63 000 kronor.

Stockholm den 2 juni 1944.

Med undersåtlig vördnad.

---